

ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਵਰ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਲਈ ਖ਼ਾਸ ਸ਼ਬਦ

ਪਵਿੱਤਰ ਬਾਈਬਲ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਦੇ ਅਧਾਰ ਤੇ ਤੁਸੀਂ ਕਦੇ ਸਵਰਗ ਦੀ ਤਸਵੀਰ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਹੈ? ਸ਼ਾਇਦ ਇਹ ਉਸ ਤੋਂ ਵੱਖਰੀ ਹੋਵੇਗੀ ਜੋ ਅਸੀਂ ਸੋਚਦੇ ਹਾਂ। ਸਾਡਾ ਸਵਰਗੀ ਘਰ ਯਕੀਨਨ ਹੀ ਸਾਡੀ ਕਲਪਨਾ ਤੋਂ ਬਹੁਤ ਉੱਪਰ ਅਤੇ ਸੰਸਾਰ ਦੇ ਸੋਨੇ, ਸ਼ੀਸ਼ੇ ਅਤੇ ਮੋਤੀ ਨਾਲੋਂ ਵੱਧ ਚਮਕਦਾਰ ਹੈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਉਸ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਲਈ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

ਇਹੀ ਗੱਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲਈ ਵੀ ਸਹੀ ਹੈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਵਰ ਦੇ ਦੂਤਾਂ ਰਾਹੀਂ ਕੀਤੇ ‘ਰਾਜ’ ਅਤੇ ‘ਕਲੀਸੀਆ’ ਦੇ ਵਰਣਨ ਦੀ ਤਸਵੀਰ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਬਾਈਬਲ ਵਿਚ ਐਨੀ ਵਾਰ ਹੋਈ ਹੈ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੋਹਾਂ ਸ਼ਬਦਾਂ ਨੂੰ ਸਮਝੇ ਬਗੈਰ ਅਸੀਂ ਬਚਾਏ ਜਾਣ ਦੀ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਵਰ ਦੀ ਯੋਜਨਾ ਨੂੰ ਸਮਝਣ ਦੀ ਉਮੀਦ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੇ।

“ਰਾਜ” ਸ਼ਬਦ

ਬਾਈਬਲ ਦੇ ਦੋਹਾਂ ਨੇਮਾਂ ਵਿਚ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਵਰ ਦੇ ਰਾਜ ਨੂੰ ਰਾਜ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਵਿਖਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸੇ ਹੀ ਰੂਪ ਵਿਚ ਇਸ ਦੀ ਭਵਿੱਖਬਾਣੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਪੁਰਾਣੇ ਨੇਮ ਵਿਚ ਅਤੇ ਨਵੇਂ ਨੇਮ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਭਾਗ ਵਿਚ ਇਸ ਦੀ ਭਵਿੱਖਬਾਣੀ (ਨਬੂਵਤ) ਹੋਈ ਅਤੇ ਰਸੂਲਾਂ ਦੇ ਕੰਮ 2 ਅਧਿਆਇ ਅਤੇ ਬਾਕੀ ਨਵੇਂ ਨੇਮ ਵਿਚ ਇਸ ਨੂੰ ਇਕ ਯਥਾਰਥ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਵਿਖਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਕਿਉਂਕਿ ਰਾਜ ਦੀ ਭਵਿੱਖਬਾਣੀ ਵਿਚ ਕਈ ਵਾਰ ਨਿਸ਼ਾਨਾਂ ਅਤੇ ਸੰਕੇਤਾਂ ਵਿਚ ਵਿਖਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਇਸ ਦੀ ਹਕੀਕਤ ਨਬੀਆਂ ਰਾਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਗਈ। ਇਸ ਦੀ ਤਸਵੀਰ ਤੋਂ ਮਹਾਨ ਅਤੇ ਜ਼ਿਆਦਾ ਤੇਜ਼ ਨਾਲ ਭਰੀ ਹੈ। ਭਵਿੱਖਸੂਚਕ ਤਸਵੀਰ ਸਹੀ ਸੀ, ਪਰ ਵਰਤੀ ਗਈ ਪ੍ਰਤੀਕਾਤਮਕ ਭਾਸ਼ਾ ਦੇ ਕਾਰਣ ਇਸ ਉੱਤੇ ਰਹੱਸ ਦਾ ਪਰਦਾ ਪਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ।

ਨਵੇਂ ਨੇਮ ਵਿਚ ‘ਰਾਜ’ ਸ਼ਬਦ ਦੀ ਅਹਿਮੀਅਤ ਪੁਰਾਣੇ ਨੇਮ ਵਾਲੀ ਹੀ ਹੈ, ਪਰ ਸਾਡੀ ਦਿਲਚਸਪੀ ਨਵੇਂ ਨੇਮ ਵਿਚ ਇਸ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਵਿਚ ਹੈ। ਨਵੇਂ ਨੇਮ ਵਿਚ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਵਰ ਦੇ ਰਾਜ ਨੂੰ ਪੁਰਾਣੇ ਨੇਮ ਦੀਆਂ ਭਵਿੱਖਬਾਣੀਆਂ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਹੁੰਦਿਆਂ ਵਿਖਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਬਾਈਬਲ ਵਿਚ ਇਸ ਸ਼ਬਦ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਦਾ ਅਰਥ ਸਮਝੇ ਬਗੈਰ ਮਸੀਹ ਦੀ ਕਲੀਸੀਆ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਸਮਝਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ। (ਅੰਤਿਕਾ 4 ਵੇਖੋ।)

ਆਉਂ ਇਸ ਸ਼ਬਦ ਦੇ ਤਿੰਨ ਪਹਿਲੂਆਂ ਤੇ ਧਿਆਨ ਦਿੰਦੇ ਹਾਂ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਹਰੇਕ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਉਸ ਕਲੀਸੀਆ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿਚ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਮਸੀਹ ਨੇ ਬਣਾਇਆ।

ਇਸ ਦੀ ਸਿਆਸੀ ਵਰਤੋਂ

‘‘ਰਾਜ’’ ਸ਼ਬਦ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਬਾਈਬਲ ਵਿਚ ਪਹਿਲਾਂ ਸਿਆਸੀ ਅਰਥ ਵਿਚ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਜਿਹੜਾ ਸਭ ਤੋਂ ਉੱਪਰ ਸਿਰ, ਸਰਵ ਸ਼ਕਤੀਮਾਨ ਅਤੇ ਉਸ ਰਾਜ ਦਾ ਸ਼ਕਤੀਸ਼ਾਲੀ ਹਾਕਮ ਹੈ, ਉਸ ਦੇ ਰਾਜ ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਨਾਲ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ।

‘‘ਰਾਜ’’ ਸ਼ਬਦ ਵਿਚ, ਸਿਆਸੀ ਵਰਤੋਂ ਤੋਂ ਯਹੋਵਾਹ ਦੇ ਇਸਰਾਏਲ ਕੌਮ ਨਾਲ ਸਬੰਧ ਦਾ ਵੀ ਪਤਾ ਲਗਦਾ ਹੈ। ਇਸਰਾਏਲ ਦੇ ਇਤਿਹਾਸ ਵਿਚ, ਪਹਿਲੇ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਵਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਰਾਜਾ ਸੀ। ਉਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਸਰਵ ਸ਼ਕਤੀਮਾਨ ਮੁਖੀ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਧਰਮ ਦਾ ਮੁਖੀ ਸੀ। ਸਰਕਾਰ ਧਰਮਤੰਤਰ ਸੀ, ਜਿਸ ਦਾ ਹਾਕਮ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਵਰ ਸੀ। ਮੂਸਾ ਅਤੇ ਇਸਰਾਏਲੀਆਂ ਨੇ ਵੇਖਕੇ ਕਿ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਵਰ ਨੇ ਲਾਲ ਸਮੁੰਦਰ ਵਿਚ ਮਿਸਰੀਆਂ ਨੂੰ ਨਾਸ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ, ਗਾਇਆ ਸੀ, ‘‘ਯਹੋਵਾਹ ਸਦਾ ਤੀਕ ਰਾਜ ਕਰਦਾ ਰਹੇਗਾ’’ (ਕੁਚ 15: 18)। ਇਸਰਾਏਲ ਦੇ ਸੀਨੈ ਪਹਾੜ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਡੇਰਾ ਲਾਉਣ ਸਮੇਂ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭੂ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰੀ ਗਈ, ‘‘ਹੁਣ ਜੇ ਤੁਸੀਂ ਮੇਰੀ ਅਵਾਜ਼ ਦੇ ਸਰੋਤੇ ਹੋਵੋਗੇ ਅਰ ਮੇਰੇ ਨੇਮ ਦੀ ਮਨੋਤ ਕਰੋਗੇ ਤਾਂ ਤੁਸੀਂ ਸਾਰੀਆਂ ਕੌਮਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਮੇਰੀ ਨਿੱਜੀ ਪਰਜਾ ਹੋਵੋਗੇ ਕਿਉਂ ਜੋ ਸਾਰੀ ਧਰਤੀ ਮੇਰੀ ਹੈ। ਅਤੇ ਤੁਸੀਂ ਮੇਰੇ ਲਈ ਯਾਜਕਾਂ ਦੀ ਸ਼ਾਹੀ ਅਤੇ ਪਵਿੱਤਰ ਕੌਮ ਹੋਵੋਗੇ’’ (ਕੁਚ 19: 5, 6)। ਯਹੋਵਾਹ ਨੇ ਇਸਰਾਏਲ ਨੂੰ ਨਿਯਮ ਦਿੱਤੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਰਾਹੀਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਚੱਲਣਾ ਸੀ, ਅਤੇ ਪੂਰਾ ਨਿਆਂ ਅਤੇ ਧਾਰਮਿਕ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਓਸੇ ਦੇ ਨਾਂ ਵਿਚ ਹੋਣੀਆਂ ਸਨ। ਉਹ ਲੜਾਈਆਂ ਵਿਚ ਇਸਰਾਏਲ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਕਰਦਾ ਅਤੇ ਉਸ ਦੀਆਂ ਜਿੱਤਾਂ ਦਾ ਸਿਹਰਾ ਲੈਂਦਾ ਸੀ (ਗਿਣਤੀ 21: 34)। ਉਹ ਇਸਰਾਏਲ ਦਾ ਰਾਜਾ ਸੀ, ਅਤੇ ਕੌਮ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਇਸਰਾਏਲ ਉਸ ਦੀ ਹਕੂਮਤ ਦੇ ਅਧੀਨ ਸੀ ਅਰਥਾਤ ਉਸ ਦੀ ਪਰਜਾ ਸੀ।

ਸਮੁੱਚੇ ਦੇ ਸਮੇਂ ਆਪਣੇ ਆਲੇ ਦੁਆਲੇ ਦੀਆਂ ਕੌਮਾਂ ਤੋਂ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਹੋ ਕੇ ਇਸਰਾਏਲ ਨੇ ਵੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਕਿ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਵਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਕ ਸੰਸਾਰਿਕ ਰਾਜਾ ਦੇਵੇ। ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਵਰ ਨੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਬੇਨਤੀ ਮੰਨ ਲਈ ਅਤੇ ਸ਼ਾਊਲ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਪਹਿਲਾ ਰਾਜਾ ਹੋਣ ਲਈ ਦੇ ਦਿੱਤਾ। ਇਸਰਾਏਲ ਦਾ ਰਾਜਾ ਸੰਪੂਰਣ ਸਮਰਾਟ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਉਹ ਸਹਾਇਕ ਹਾਕਮ ਅਤੇ ਸੇਵਕ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਯਹੋਵਾਹ ਨੂੰ ਜਵਾਬਦੇਹ ਸੀ। ਉਸ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਮੂਸਾ ਦੀ ਸ਼ਰ੍ਹਾ ਨਾਲ ਸੀਮਤ ਹੋਣਾ ਸੀ। ਉਸ ਨੇ ਯਹੋਵਾਹ ਦਾ ਦਾਸ ਹੋਣਾ ਸੀ ਅਤੇ ਧਰਤੀ ਤੇ ਉਸ ਦੇ ਨੁਮਾਇੰਦੇ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਸੇਵਾ ਕਰਨੀ ਸੀ, ਉਸ ਨੇ ਦੁਸ਼ਮਣ ਤੋਂ ਇਸਰਾਏਲ ਦੀ ਰਾਖੀ ਕਰਨੀ ਸੀ, ਧਾਰਮਿਕਤਾ ਵਿਚ ਇਸਰਾਏਲ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਕਰਨੀ ਸੀ ਅਤੇ ਕੌਮ ਨੂੰ ਇਕ ਸੂਤਰ ਵਿਚ ਬੰਨ੍ਹਣਾ ਸੀ।

ਫਿਰ, ਸਿਆਸੀ ਅਰਥ ਵਿਚ ਰਾਜ ਵਿਚ, ਸੰਪੂਰਣ ਸ਼ਕਤੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਰਾਜਾ, ਇਲਾਕਾ, ਹਕੂਮਤ ਕਰਨ ਲਈ ਪਰਜਾ ਅਤੇ ਹਕੂਮਤ ਚਲਾਉਣ ਲਈ ਰਾਜ ਦੇ ਕਾਨੂੰਨ ਦਾ ਹੋਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਸੀ। ਰਾਜ ਵੱਡੇ ਜਾਂ ਛੋਟੇ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ; ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਭੌਤਿਕ ਦੇਸ਼ ਜਾਂ ਖਾਨਾਬਦੋਸ਼ ਕੌਮ ਦਾ ਇਲਾਕਾ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ‘‘ਰਾਜ’’ ਸ਼ਬਦ ਵਿਚ ਮੁੱਖ ਵਿਚਾਰ ਇਕ ਰਾਜੇ ਦੀ ਹਕੂਮਤ ਅਤੇ ਉਸ ਰਾਜੇ ਦੇ ਪ੍ਰਤੀ ਉੱਥੋਂ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਆਗਿਆਕਾਰਿਤਾ ਹੈ।

ਇਸ ਦੀ ਇਲਹਾਮੀ ਵਰਤੋਂ

ਬਾਈਬਲ ਵਿਚ ‘‘ਰਾਜ’’ ਸ਼ਬਦ ਦੀ ਇਲਹਾਮੀ ਜਾਂ ਭਵਿੱਖਸੂਚਕ ਵਰਤੋਂ ਵੀ ਹੈ। ਪਵਿੱਤਰ ਆਤਮਾ ਦੇ ਰਾਹੀਂ ਸਿਆਸੀ ਸ਼ਬਦ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਉਸ ਕੰਮ ਦੀ ਪਹਿਲਾਂ ਤੋਂ ਸੂਚਨਾ ਦੇਣ ਲਈ ਕੀਤੀ ਗਈ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਵਰ ਨੇ ਸੰਸਾਰ ਦੇ ਆਖਰੀ ਯੁੱਗ ਅਰਥਾਤ ਮਸੀਹੀ

ਯੁੱਗ ਵਿਚ ਕਾਇਮ ਕਰਨ ਦਾ ਇਰਾਦਾ ਕੀਤਾ ਸੀ।

ਪੁਰਾਣੇ ਨੇਮ ਵਿਚ 'ਰਾਜ' ਦੀ ਮੁੱਖ ਭਵਿੱਖਬਾਣੀ ਦਾਨੀਏਲ 2 ਅਧਿਆਇ ਵਿਚ ਮਿਲਦੀ ਹੈ। ਦਾਨੀਏਲ ਨੂੰ ਲਿਖਣ ਲਈ ਪਵਿੱਤਰ ਆਤਮਾ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਮਿਲੀ ਕਿ 'ਉਨ੍ਹਾਂ ਰਾਜਿਆਂ ਦੇ ਦਿਨਾਂ ਵਿਚ ਅਕਾਸ਼ ਦਾ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਵਰ ਇਕ ਰਾਜ ਖੜਾ ਕਰੇਗਾ ਜਿਹੜਾ ਸਦਾ ਤੀਕ ਨਸ਼ਟ ਨਾ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਉਹ ਦੀ ਹੁਕਮਰਾਨੀ ਦੂਜੇ ਲੋਕਾਂ ਲਈ ਛੱਡੀ ਨਾ ਜਾਵੇਗੀ ਸਗੋਂ ਉਹ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਾਰੀਆਂ ਪਾਤਸ਼ਾਹੀਆਂ ਨੂੰ ਚੂਰ ਚੂਰ ਕਰ ਕੇ ਸੱਤਿਆਨਾਸ ਕਰੇਗਾ ਪਰ ਆਪ ਸਦਾ ਤਾਈਂ ਖੜਾ ਰਹੇਗਾ' (ਦਾਨੀਏਲ 2:44)। ਦਾਨੀਏਲ ਨੂੰ ਮਿਲਣ ਵਾਲੇ ਮੁਕਾਸ਼ਫੇ ਵਿਚ ਨਬੂਵਤ ਕੀਤੇ ਹੋਏ ਰਾਜ ਵਿਚ ਅਹਿਮ ਸੱਚਾਈਆਂ ਦੱਸੀਆਂ ਗਈਆਂ। ਪਹਿਲਾਂ, ਉਹ ਸਵਰਗ ਦੇ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਵਰ ਰਾਹੀਂ ਕਾਇਮ ਇਕ ਖਾਸ ਰਾਜ ਅਰਥਾਤ ਸ਼ਾਹੀ ਹਕੂਮਤ ਹੋਣੀ ਸੀ। ਦੂਜਾ, ਇਹ ਇਕ ਅਜਿਹਾ ਰਾਜ ਹੋਣਾ ਸੀ ਜਿਸ ਨੇ ਸਦਾ ਤਕ ਰਹਿਣਾ ਸੀ ਭਾਵ ਇਸ ਦਾ ਅੰਤ ਨਹੀਂ ਹੋਣਾ ਸੀ। ਤੀਸਰਾ, ਇਸ ਨੇ ਸ਼ਕਤੀ ਅਤੇ ਸਥਿਰਤਾ ਵਿਚ ਸਭ ਤੋਂ ਉੱਪਰ ਹੋਣਾ ਸੀ।

ਹੋਰ ਤਾਂ ਹੋਰ, ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਵਰ ਦੇ ਇਸ ਰਾਜ ਦੇ ਆਉਣ ਬਾਰੇ ਭਵਿੱਖਬਾਣੀ ਨੂੰ ਯੂਹੰਨਾ ਬਪਤਿਸਮਾ ਦੇਣ ਵਾਲੇ (ਮੱਤੀ 3:1, 2) ਅਤੇ ਯਿਸੂ ਦੇ ਪ੍ਰਚਾਰ ਅਤੇ ਸਿੱਖਿਆ ਵਿਚ ਬਹੁਤ ਮਹੱਤਵ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ (ਮੱਤੀ 4:17)। ਮਸੀਹ ਨੇ ਇੰਜੀਲ ਨੂੰ ਰਾਜ ਦੀ ਖੁਸ਼ਬਖ਼ਰੀ ਕਿਹਾ (ਮੱਤੀ 9:35)। ਬਾਰਾਂ ਰਸੂਲਾਂ ਅਤੇ ਸੱਤਰ ਜਣਿਆਂ ਨੂੰ (ਲੂਕਾ 10:1-20) ਯਿਸੂ ਨੇ ਇਹ ਐਲਾਨ ਕਰਨ ਲਈ ਘੱਲਿਆ ਕਿ ਸਵਰਗ ਦਾ ਰਾਜ ਨੇੜੇ ਆ ਚੁਕਿਆ ਹੈ (ਮੱਤੀ 10:7; ਲੂਕਾ 10:9)। ਯਿਸੂ ਦੇ ਇਕ ਤਿਹਾਈ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟਾਂਤਾਂ ਵਿਚ ਰਾਜ ਦੀਆਂ ਸੱਚਾਈਆਂ ਹੀ ਮਿਲਦੀਆਂ ਹਨ। ਯਿਸੂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਚੇਲਿਆਂ ਨੂੰ ਸਿਖਾਇਆ ਕਿ ਉਹ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਵਰ ਦੇ ਰਾਜ ਦੇ ਆਉਣ ਲਈ ਪ੍ਰਾਰਥਨਾ ਕਰਨ (ਮੱਤੀ 6:10)।

ਰਾਜ ਬਾਰੇ ਯੂਹੰਨਾ ਅਤੇ ਯਿਸੂ ਦੀ ਸਿੱਖਿਆ ਦੇ ਅਧਾਰ ਤੇ, ਕਈ ਗੱਲਾਂ ਸਿੱਖੀਆਂ ਜਾ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ; ਪਹਿਲੀ, ਰਾਜ ਦਾ ਆਉਣਾ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਵਰ ਦੀ ਯੋਜਨਾ ਵਿਚ ਅਹਿਮ ਥਾਂ ਰੱਖਦਾ ਸੀ। ਦੂਜੀ, ਰਾਜ ਨੇੜੇ 'ਆ ਰਿਹਾ' ਜਾਂ 'ਕੋਲ ਹੀ' ਸੀ। ਤੀਜੀ, ਆਉਣ ਵਾਲਾ ਰਾਜ ਸਾਫ਼ ਤੌਰ ਤੇ ਦਾਨੀਏਲ ਦੀ ਭਵਿੱਖਬਾਣੀ ਦਾ ਪੂਰਾ ਹੋਣਾ ਸੀ। ਚੌਥੀ, ਰਾਜ ਨੂੰ ਲਿਆਉਣਾ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਵਰ ਦਾ ਕੰਮ ਸੀ, ਇਨਸਾਨ ਦਾ ਨਹੀਂ। ਪੰਜਵੀਂ, ਰਾਜ ਦੇ ਆ ਜਾਣ ਤੇ ਇਸ ਵਿਚ ਲੋਕ ਸਿਰਫ਼ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਵਰ ਦੀਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਕੇ ਹੀ ਵੜ ਸਕਦੇ ਸਨ (ਯੂਹੰਨਾ 3:5)।

ਰਸੂਲਾਂ ਦੇ ਕੰਮ 2 ਅਧਿਆਇ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਰਾਜ ਨੂੰ ਹਮੇਸ਼ਾ ਇਕ ਯਥਾਰਥਤਾ ਹੀ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਜਿਸ ਦੀ ਉਸ ਸਮੇਂ ਹੋਂਦ ਹੋਵੇ। ਯਿਸੂ ਨੇ ਨਿਕੁਦੇਮਸ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਸੀ, 'ਮੈਂ ਤੈਨੂੰ ਸੱਚ ਸੱਚ ਆਖਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਕੋਈ ਮਨੁੱਖ ਜੇਕਰ ਜਲ ਅਰ ਆਤਮਾ ਤੋਂ ਨਾ ਜੰਮੇ ਤਾਂ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਵਰ ਦੇ ਰਾਜ ਵਿਚ ਵੜ ਨਹੀਂ ਸਕਦਾ' (ਯੂਹੰਨਾ 3:5)। ਪਰ ਫਿਲਿੱਪਸ ਰਾਹੀਂ ਮਸੀਹ ਦਾ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕਰਨ ਬਾਰੇ, ਲੂਕਾ ਨੇ ਲਿਖਿਆ ਹੈ, 'ਪਰ ਜਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਫਿਲਿੱਪਸ ਦੀ ਪਰਤੀਤ ਕੀਤੀ ਜੇ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਵਰ ਦੇ ਰਾਜ ਅਤੇ ਯਿਸੂ ਮਸੀਹ ਦੇ ਨਾਮ ਦੀ ਖੁਸ਼ਬਖ਼ਰੀ ਸੁਣਾਉਂਦਾ ਸੀ ਤਾਂ ਮਨੁੱਖ ਨਾਲੇ ਤੀਵੀਆਂ ਬਪਤਿਸਮਾ ਲੈਣ ਲੱਗੇ' (ਰਸੂਲਾਂ ਦੇ ਕੰਮ 8:12)। ਜੇ ਉਸ ਵਕਤ ਰਾਜ ਹੋਂਦ ਵਿਚ ਨਾ ਹੁੰਦਾ ਤਾਂ ਫਿਲਿੱਪਸ ਉਸ ਦਾ ਪ੍ਰਚਾਰ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ ਸੀ।

ਫਿਰ ਤਾਂ 'ਰਾਜ' ਸ਼ਬਦ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਵਰ ਦੀ ਰੂਹਾਨੀ ਆਤਮਿਕ ਹਕੂਮਤ ਲਈ ਹੈ, ਜੋ ਉਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲੋਕਾਂ ਤੇ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ ਉਸ ਦੀ ਇੱਛਾ ਨੂੰ ਮੰਨ ਲਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਹਕੂਮਤ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਕਾਰਜ ਖੇਤਰ ਦਾ ਪਤਾ ਲਗਦਾ ਹੈ, ਜਿੱਥੇ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਵਰ ਦੀ

ਹਕੂਮਤ ਹੈ। ਮਸੀਹ ਦੀ ਇਹ ਸ਼ਾਹੀ ਹਕੂਮਤ ‘ਕਲੀਸੀਆ’ ਸ਼ਬਦ ਵਿਚ ਪਾਈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ: ਜਦ ਕੋਈ ਖੁਸ਼ਬਖ਼ਰੀ ਨੂੰ ਮੰਨ ਕੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਮਸੀਹ ਅੱਗੇ ਸੌਂਪ ਦਿੰਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਮਸੀਹ ਦੀ ਦੇਹ ਅਰਥਾਤ ਕਲੀਸੀਆ ਵਿਚ ਮਿਲਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ; ਅਤੇ ਕਲੀਸੀਆ ਦੇ ਸਿਰ ਅਰਥਾਤ ਮਸੀਹ ਯਿਸੂ ਦੇ ਅਧੀਨ ਹੋ ਕੇ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਗੁਜ਼ਾਰਦਿਆਂ ਉਹ ਉਸ ਵਿਚ ਧਰਤੀ ਤੇ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਵਰ ਦੇ ਰਾਜ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਰਹਿ ਰਿਹਾ/ਰਹੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਦਿਲਾਂ ਤੇ ਮਸੀਹ ਦੀ ਸ਼ਾਹੀ ਹਕੂਮਤ ਨਾਲ ਕਲੀਸੀਆ ਬਣਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ‘ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਵਰ ਦਾ ਰਾਜ’ ਅਤੇ ‘ਮਸੀਹ ਦੀ ਕਲੀਸੀਆ’ ਉਹ ਸ਼ਬਦ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਅਰਥ ਉਹੀ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਿਹੜਾ ਮੱਤੀ 16: 18, 19 ਵਿਚ ਮਸੀਹ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਸੀ।

ਇਸ ਦੀ ਮੌਜੂਦਾ ਵਰਤੋਂ

‘ਰਾਜ’ ਸ਼ਬਦ ਦਾ ਰਾਜਨੀਤਕ ਪਿਛੋਕੜ, ਭਵਿੱਖ ਸੂਚਕ ਵਰਤੋਂ ਅਤੇ ਨਵੇਂ ਨੇਮ ਦੀ ਯਥਾਰਥਤਾ ਦੇ ਲਈ ਇਸ ਸ਼ਬਦ ਦੀ ਮੌਜੂਦਾ, ਵਿਹਾਰਕ ਵਰਤੋਂ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ।

ਪਹਿਲਾਂ, ਇਸ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਨਬੂਵਤ ਦੇ ਅਰਥ ਵਿਚ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਜਿਸ ਰਾਜ ਦੀ ਗੱਲ ਦਾਨੀਏਲ ਨੇ ਕੀਤੀ ਸੀ ਉਹ ਆ ਚੁੱਕਿਆ ਹੈ। ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ ਸ਼ਾਹੀ ਹਕੂਮਤ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਵਰ ਦਾ ਖ਼ਾਸ ਕੰਮ, ਇਕ ਅਜਿਹੀ ਹਕੂਮਤ ਜਿਸ ਦਾ ਖੇਤਰ ਰੂਹਾਨੀ ਹੈ, ਇਸ ਵੇਲੇ ਮੌਜੂਦ ਹੈ। ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਵਰ ਦੀ ਇੱਛਾ ਨੂੰ ਮੰਨ ਲਿਆ ਹੈ, ਉਹ ਉਸ ਸ਼ਾਹੀ ਹਕੂਮਤ ਦੇ ਅਧੀਨ ਆ ਗਏ ਹਨ। ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਵਰ ਦੇ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਰਾਜ ਦੀਆਂ ਨਬੂਵਤਾਂ ਜਾਂ ਭਵਿੱਖਬਾਣੀਆਂ ਪੂਰੀਆਂ ਹੋ ਚੁੱਕੀਆਂ ਹਨ।

ਦੂਜਾ, ਸਾਨੂੰ ‘ਰਾਜ’ ਸ਼ਬਦ ਨੂੰ ਵਰਤਮਾਨ ਯਥਾਰਥ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਵਰਤਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਵਰ ਦਾ ਰਾਜ ਹੁਣ ਭਵਿੱਖ ਵਿਚ ਆਉਣ ਵਾਲੀ ਚੀਜ਼ ਨਹੀਂ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਮਸੀਹ ਹੁਣ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲੋਕਾਂ ਤੇ ਰਾਜ ਕਰਦਾ ਹੈ ਜਿਹੜੇ ਉਹਦੀ ਗੱਲ ਮੰਨ ਕੇ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਨਾਲ ਉਹਦੀ ਕਲੀਸੀਆ ਵਿਚ ਰਲ ਗਏ ਹਨ। ਇਕ ਅਰਥ ਵਿਚ, ਸਾਡੀ ਦੁਆ ਹੁਣ ਇਹ ਨਹੀਂ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਕਿ ‘ਤੇਰਾ ਰਾਜ ਆਵੇ,’ ਸਗੋਂ ਇਹ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਕਿ ‘ਮੈਂ ਤੇਰੀ ਇੱਛਾ ਪੂਰੀ ਕਰਨ ਲਈ ਤਿਆਰ ਹੋਵਾਂ ਅਤੇ ਤੂੰ ਮੇਰੇ ਜੀਵਨ ਉੱਤੇ ਰਾਜ ਕਰੇਂ ਅਤੇ ਮੈਂ ਤੇਰੇ ਰਾਜ ਵਿਚ ਰਹਿ ਕੇ ਜੀ ਸਕਾਂ।’

ਤੀਸਰਾ, ਸਾਨੂੰ ਇਸ ਸ਼ਬਦ ਨੂੰ ਧਰਤੀ ਤੇ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਵਰ ਦੀ ਸਵਰਗੀ ਹਕੂਮਤ ਦੇ ਇਕ ਭਾਗ ਦੇ ਅਰਥ ਵਿਚ ਵਰਤਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਵਰ ਦੇ ਚੁਣੇ ਹੋਏ ਖ਼ਾਸ ਲੋਕ, ਅਰਥਾਤ ਕਲੀਸੀਆ ਉਸ ਦੇ ਰਾਜ ਦਾ ਸੰਸਾਰਿਕ ਭਾਗ ਹੈ। ਯਿਸੂ ਅਤੇ ਨਵੇਂ ਨੇਮ ਦੇ ਲੇਖਕਾਂ ਨੇ ਵਿਖਾਇਆ ਹੈ ਕਿ ਕਲੀਸੀਆ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਵਰ ਦਾ ਰਾਜ ਭਾਵ ਮਸੀਹ ਦਾ ਰਾਜ ਹੈ, ਜੋ ਆ ਚੁੱਕਿਆ ਹੈ। ਰਾਜੇ ਦੇ ਅਧੀਨ ਹੋਣ ਨਾਲ ਲੋਕ ਇਸ ਦੇ ਲੋਕ ਅਤੇ ਇਹ ਰਾਜ ਬਣਦੇ ਹਨ। ਯਿਸੂ ਨੇ ਹੁਕਮ ਮੰਨਣ ਵਾਲੇ ਵਿਸ਼ਵਾਸੀਆਂ ਦੀ ਇਸ ਮੰਡਲੀ ਨੂੰ ਹੀ ਆਪਣੀ ਕਲੀਸੀਆ ਕਿਹਾ (ਮੱਤੀ 16: 18, 19)।

ਚੌਥਾ, ਸਾਨੂੰ ਇਸ ਸ਼ਬਦ ਨੂੰ ਆਤਮਿਕ ਹਕੂਮਤ ਦੇ ਸੰਦਰਭ ਵਿਚ ਵੀ ਵਰਤਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਸੱਚੇ ਮਸੀਹੀ ਅੱਜ ਮਸੀਹ ਦੀ ਰੂਹਾਨੀ ਹਕੂਮਤ ਦੇ ਅਧੀਨ ਹਨ। ਸੱਚੇ ਮਸੀਹੀ, ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਵਰ, ਮਸੀਹ ਅਤੇ ਪਵਿੱਤਰ ਆਤਮਾ ਦੇ ਨਾਲ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਅਨੰਤ ਕਾਲ ਵਿਚ ਸੰਪੂਰਣ ਅਤੇ ਨੇੜਲੇ ਸਬੰਧ ਦੀ ਆਸ ਰੱਖਦੇ ਹਨ। ਹੁਣ ਕਲੀਸੀਆ ਹੀ ਰਾਜ ਹੈ, ਪਰ ਇਸ ਦੇ ਲੋਕ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਅਬਦੀ ਰਾਜ ਦੀ ਉਡੀਕ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਇਸ ਦੇ ਲਈ ‘ਰਾਜ’ ਦਾ ਅਰਥ ਭਵਿੱਖ ਵਿਚ ਹੈ। ਮਸੀਹ ਨੇ ਕਿਹਾ, ‘ਨਾ ਹਰੇਕ ਜਿਹੜਾ ਮੈਨੂੰ ਪ੍ਰਭੂ! ਪ੍ਰਭੂ! ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਸਵਰਗ ਦੇ

ਰਾਜ ਵਿਚ ਵੜੇਗਾ ...' (ਮੱਤੀ 7:21)। ਪੌਲੁਸ ਨੇ ਲਿਖਿਆ ਹੈ, 'ਪ੍ਰਭੂ ਮੈਨੂੰ ਹਰੇਕ ਬੁਰੇ ਕੰਮ ਤੋਂ ਛੁਡਾਵੇਗਾ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਸਵਰਗੀ ਰਾਜ ਲਈ ਸੰਭਾਲ ਰੱਖੇਗਾ' (2 ਤਿਮੋਥਿਉਸ 4:18)। ਪੌਲੁਸ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਵਰ ਦੇ ਰਾਜ ਵਿਚ ਸੀ, ਪਰ ਉਹ ਸਵਰਗੀ ਰਾਜ ਵਿਚ ਵੜਨ ਦਾ ਰਾਹ ਵੇਖ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਉਸ ਨੇ ਰਾਜ ਨੂੰ ਪੁਰਾਣੇ ਅਤੇ ਨਵੇਂ ਨੇਮ ਦੀਆਂ ਨਬੂਵਤਾਂ ਦੇ ਪੂਰਾ ਹੋਣ, ਮਸੀਹ ਦੁਆਰਾ ਬਣਾਈ ਗਈ ਕਲੀਸੀਆ ਵਿਚ ਵਿਖਾਈ ਗਈ ਅਜੋਕੀ ਵਾਸਤਵਿਕਤਾ ਅਤੇ ਅਨੰਤ ਕਾਲ ਦੇ ਵਾਅਦੇ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਵੇਖਿਆ।

ਨਵਾਂ ਨੇਮ ਪੜ੍ਹਦਿਆਂ, ਧਿਆਨ 'ਰਾਜ' ਸ਼ਬਦ ਦੀ ਘਟਦੀ ਵਰਤੋਂ ਤੇ ਪੈਂਦਾ ਹੈ, ਇਹ ਭਾਵੇਂ 'ਸਵਰਗ ਦਾ ਰਾਜ,' 'ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਵਰ ਦਾ ਰਾਜ' ਹੋਵੇ ਜਾਂ ਰਾਜ ਬਾਰੇ ਦੱਸਦਾ ਕੋਈ ਹੋਰ ਵਾਕ। ਰਾਜ ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਮੱਤੀ ਦੀ ਕਿਤਾਬ ਵਿਚ ਉਣ੍ਹੱਜਾ ਵਾਰ, ਮਰਕੁਸ ਵਿਚ ਪੰਦਰਾਂ ਵਾਰ, ਲੂਕਾ ਵਿਚ ਉਣਤਾਲੀ ਵਾਰ, ਯੂਹੰਨਾ ਵਿਚ ਪੰਜ ਵਾਰ, ਰਸੂਲਾਂ ਦੇ ਕੰਮ ਵਿਚ ਅੱਠ ਵਾਰ, ਪੌਲੁਸ ਦੀਆਂ ਪੱਤਰੀਆਂ ਵਿਚ ਚੌਦਾਂ ਵਾਰ, ਆਮ ਪੱਤਰੀਆਂ ਵਿਚ ਦੋ ਵਾਰ, ਇਬਰਾਨੀਆਂ ਵਿਚ ਦੋ ਵਾਰ ਅਤੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਦੀ ਪੋਥੀ ਵਿਚ ਤਿੰਨ ਵਾਰ ਮਿਲਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅਸੀਂ ਵੇਖਦੇ ਹਾਂ ਕਿ 'ਰਾਜ' ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਨਵੇਂ ਨੇਮ ਵਿਚ ਘਟਦੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। (ਅੰਤਿਕਾ 4 ਵੇਖੋ)

ਮੱਤੀ ਨਵੇਂ ਨੇਮ ਦਾ ਇੱਕੋ ਲੇਖਕ ਹੈ ਜੋ 'ਸਵਰਗ ਦਾ ਰਾਜ' ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਮਰਕੁਸ, ਲੂਕਾ ਅਤੇ ਯੂਹੰਨਾ 'ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਵਰ ਦਾ ਰਾਜ' ਹੀ ਵਰਤਦੇ ਹਨ। ਰਸੂਲਾਂ ਦੇ ਕੰਮ ਤਕ ਆਉਂਦੇ ਆਉਂਦੇ 'ਰਾਜ' ਸ਼ਬਦ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਘਟ ਜਾਂ 'ਕਲੀਸੀਆ' ਸ਼ਬਦ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਵੱਧ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਤਾਂ ਇਵੇਂ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਪਵਿੱਤਰ ਆਤਮਾ ਵੱਲੋਂ 'ਰਾਜ' ਦੀ ਥਾਂ 'ਕਲੀਸੀਆ' ਸ਼ਬਦ ਦੇ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੋਵੇ।

“ਕਲੀਸੀਆ”

ਪੂਰੇ ਨਵੇਂ ਨੇਮ ਦੇ ਪੈਗਾਮ ਵਿਚ ਇਸ ਦੇ ਮੁੱਖ ਸਬੰਧ ਕਾਰਣ 'ਕਲੀਸੀਆ' ਸ਼ਬਦ ਦੀ ਖਾਸ ਅਹਿਮੀਅਤ ਹੈ। 'ਕਲੀਸੀਆ' ਲਈ 'ਚਰਚ' ਸ਼ਬਦ ਦਾ ਅੰਗ੍ਰੇਜ਼ੀ ਅਨੁਵਾਦ ਹੈ, ਜੋ ਯੂਨਾਨੀ ਭਾਸ਼ਾ ਦੇ ਨਵੇਂ ਨੇਮ ਵਿਚ 114 ਵਾਰ ਮਿਲਦਾ ਹੈ। ਸ਼ਾਇਦ ਇਹ ਕਹਿਣਾ ਸਹੀ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਨਵੇਂ ਨੇਮ ਵਿਚ ਇਸ ਨੂੰ ਸਮਝੇ ਬਗੈਰ ਅੱਜ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਤੋਂ ਬਚਾਏ ਜਾਣ ਵਾਸਤੇ ਮਸੀਹ ਦੇ ਰਾਹ ਨੂੰ ਸਮਝਣ ਦੀ ਉਮੀਦ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ।

ਇਸ ਦੀ ਦੁਨਿਆਵੀ ਵਰਤੋਂ

ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਤਾਂ ਇਹ ਇਕ ਆਮ ਅਤੇ ਬਗੈਰ ਕਿਸੇ ਖਾਸ ਧਾਰਮਿਕ ਅਰਥ ਵਾਲਾ ਸ਼ਬਦ ਸੀ।

ਇਸ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਦਾ ਨਮੂਨਾ ਰਸੂਲਾਂ ਦੇ ਕੰਮ 19 ਅਧਿਆਇ ਵਿਚ ਅਫ਼ਸੁਸ ਵਿਚ ਹੋਏ ਦੰਗੇ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿਚ ਮਿਲਦਾ ਹੈ। ਮਸੀਹੀਅਤ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿਚ ਗੜਬੜ ਵਧ ਗਈ। ਲੋਕ ਨਾਲ ਦੇ ਥਿਏਟਰ ਵੱਲ ਦੌੜ ਕੇ ਚਲੇ ਗਏ ਅਤੇ ਹੱਲਾ ਹੋ ਗਿਆ। ਲੇਖਕ ਲੂਕਾ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਜਮ੍ਹਾਂ ਹੋਣ ਬਾਰੇ ਲਿਖਿਆ ਹੈ, 'ਉਪਰੰਤ ਡੰਡ ਪਾ ਕੇ ਕੋਈ ਕੁਝ ਆਖਦਾ ਸੀ ਅਤੇ ਕੋਈ ਕੁਝ ਇਸ ਲਈ ਕਿ ਜ਼ਮਾਤ ਘਬਰਾ ਰਹੀ ਸੀ ਅਰ ਬਹੁਤਿਆਂ ਨੂੰ ਪਤਾ ਨਾ ਲੱਗਾ ਭਈ ਅਸੀਂ ਕਾਹਦੇ ਲਈ ਇਕੱਠੇ ਹੋਏ ਹਾਂ' (ਰਸੂਲਾਂ ਦੇ ਕੰਮ 19:32)।

ਲੂਕਾ ਵੱਲੋਂ ਇਸ ਆਇਤ ਵਿਚ ਜਮਾਤ ਲਈ ਵਰਤਿਆ ਗਿਆ ਸ਼ਬਦ *ekklesia* ਹੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਦਾ ਅੰਗ੍ਰੇਜ਼ੀ ਵਿਚ ਅਨੁਵਾਦ ‘‘ਚਰਚ’’ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਅਖ਼ੀਰ ਵਿਚ ਸ਼ਹਿਰ ਦੇ ਮੁਹੱਰਰ ਨੇ ਕਿਹਾ:

‘‘ਪਰ ਜੇ ਤੁਸੀਂ ਕੋਈ ਹੋਰ ਗੱਲ ਪੁੱਛਦੇ ਹੋ ਤਾਂ ਕਨੂੰਨੀ ਮਜਲਸ ਵਿਚ ਨਿਬੇੜਾ ਕੀਤਾ ਜਾਊ। ਕਿਉਂਕਿ ਅੱਜ ਦੇ ਫ਼ਸਾਦ ਦੇ ਕਾਰਨ ਸਾਨੂੰ ਡਰ ਹੈ ਭਈ ਕਿਧਰੇ ਸਾਡੇ ਉੱਤੇ ਨਾਲਸ ਨਾ ਹੋਵੇ ਇਸ ਲਈ ਜੋ ਇਹ ਦਾ ਕੋਈ ਕਾਰਨ ਨਹੀਂ ਹੈ ਅਰ ਇਹ ਦੇ ਵਿਖੇ ਭੀੜ ਦੇ ਹੋਣ ਦਾ ਕੋਈ ਉਜਰ ਸਾਥੋਂ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਊ! ਅਤੇ ਉਸ ਨੇ ਇਉਂ ਕਹਿ ਕੇ ਜਮਾਤ ਨੂੰ ਵਿਦਿਆ ਕੀਤਾ’’ (ਰਸੂਲਾਂ ਦੇ ਕੰਮ 19:39, 40)।

ਫਿਰ ਲੂਕਾ ਨੇ ਜੋੜਿਆ, ‘‘ਕਿਉਂਕਿ ਅੱਜ ਦੇ ਫ਼ਸਾਦ ਦੇ ਕਾਰਨ ਸਾਨੂੰ ਡਰ ਹੈ ਭਈ ਕਿਧਰੇ ਸਾਡੇ ਉੱਤੇ ਨਾਲਸ ਨਾ ਹੋਵੇ ਇਸ ਲਈ ਜੋ ਇਹਦਾ ਕੋਈ ਕਾਰਨ ਨਹੀਂ ਹੈ ਅਰ ਇਹ ਦੇ ਵਿਖੇ ਭੀੜ ਦੇ ਹੋਣ ਦਾ ਕੋਈ ਉਜਰ ਸਾਥੋਂ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਊ!’’ (ਲੂਕਾ 19:41)।

ਇਸ ਵੇਰਵੇ ਵਿਚ ਸ਼ਹਿਰ ਦੀ ਜਮਾਤ ਲਈ ਲੂਕਾ ਵੱਲੋਂ ਵਰਤਿਆ ਸ਼ਬਦ *ਇੱਕਲੇਸੀਆ* ਹੀ ਹੈ (ਰਸੂਲਾਂ ਦੇ ਕੰਮ 19:32, 39, 41)। ਉਸ ਨੇ ਇਸ ਨੂੰ ਇਕ ਹਜ਼ੂਮ ਦਾ ਅਰਥ ਦੇਣ ਲਈ ਵਰਤਿਆ, ਕਿਉਂਕਿ ਜਿਸ ਜਮਾਤ ਨੂੰ ਉਸ ਨੇ ਆਇਤ 32 ਅਤੇ 41 ਵਿਚ *ਇੱਕਲੇਸੀਆ* ਕਿਹਾ ਸੀ ਓਸੇ ਨੂੰ ਆਇਤ 30 ਵਿਚ ਬੇਕਾਬੂ ਭੀੜ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਵਿਖਾਇਆ। ਥਿਏਟਰ ਵਿਚ ਜਮਾਤ ਜਾਂ *ਇੱਕਲੇਸੀਆ* ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਸੱਦਿਆ ਗਿਆ ਸੀ; ਇਹ ਤਾਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਦੇ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਗੜਬੜੀ ਵਿਚ ਹੁੰਦਾ ਗਿਆ। ਲੂਕਾ ਨੇ ਆਇਤ 39 ਵਿਚ ਉਸ ਜਮਾਤ ਨੂੰ ਜਿੱਥੇ ਕਾਨੂੰਨੀ ਮਸਲੇ ਸੁਲਝਾਏ ਜਾਂਦੇ ਹਨ *ਇੱਕਲੇਸੀਆ* ਕਿਹਾ।

ਇੱਕਲੇਸੀਆ ਸ਼ਬਦ ਦੀ ਲੂਕਾ ਵੱਲੋਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਵਰਤੋਂ ਦੀ ਰੋਸ਼ਨੀ ਵਿਚ, ਇਸ ਸ਼ਬਦ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸਭਾ ਲਈ ਇਸ ਦੀ ਸੰਸਾਰਿਕ ਵਰਤੋਂ ਵਿਚ ਸਮਝਣਾ ਸਹੀ ਹੈ। ਕਈ ਵਾਰ ਕੋਈ ਸਭਾ ਬੁਲਾਈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਪਰ ਕਦੇ ਕਦੇ ਇਹ ਇਵੇਂ ਹੀ ਇਕੱਠੀ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਲੂਕਾ ਨੇ ਦੋਵੇਂ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸਭਾ ਨੂੰ *ਇੱਕਲੇਸੀਆ* ਕਿਹਾ।

ਅੱਜ ਕੁਝ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿਦਵਾਨਾਂ ਦਾ ਮੰਨਣਾ ਹੈ ਕਿ ਨਵੇਂ ਨੇਮ ਵਿਚ *ਇੱਕਲੇਸੀਆ* ਦੀ ਦੁਨਿਆਵੀ ਵਰਤੋਂ ਦਾ ਮਤਲਬ ‘‘ਸੱਦੀ ਹੋਈ ਜਮਾਤ’’ ਤੋਂ ਕਿਤੇ ਵਧ ਕੇ ‘‘ਸਿਰਫ਼ ਜਮਾਤ’’ ਸੀ। ਲੂਕਾ ਰਾਹੀਂ ਰਸੂਲਾਂ ਦੇ ਕੰਮ 19 ਅਧਿਆਇ ਇਸ ਸ਼ਬਦ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਿਚੋੜ ਦੀ ਤਸਦੀਕ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਲਗਦੀ ਹੈ।

ਇੱਕਲੇਸੀਆ ਲਈ ਲੂਕਾ ਵੱਲੋਂ ਕੀਤੀ ਵਰਤੋਂ ਤੋਂ ਸਾਨੂੰ ਸਮਝ ਆ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਸਾਡੇ ਪ੍ਰਭੂ ਰਾਹੀਂ ਧਾਰਮਿਕ ਅਰਥ ਵਿਚ ਵਰਤਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਇਸ ਸ਼ਬਦ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਆਮ ਤੌਰ ਤੇ ਕਿਵੇਂ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਸੀ। ਸ਼ਬਦ ਦਾ ਇਹ ਪਿਛੋਕੜ ਉਹ ਅਧਾਰ ਹੋਵੇਗਾ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਅਸੀਂ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਮਝ ਸਕਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਸਾਡੇ ਪ੍ਰਭੂ ਨੇ *ਇੱਕਲੇਸੀਆ* ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਿਵੇਂ ਕੀਤੀ।

ਇਸ ਦੀ ਧਾਰਮਿਕ ਵਰਤੋਂ

ਨਵੇਂ ਨੇਮ ਵਿਚ *ਇੱਕਲੇਸੀਆ* ਸ਼ਬਦ ਦੀ ਧਾਰਮਿਕ ਵਰਤੋਂ ਵੀ ਸੀ।

ਪੁਰਾਣੇ ਨੇਮ ਤੋਂ ਸਪਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਯਹੂਦੀ ਪਿਛੋਕੜ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਮਸੀਹੀਅਤ ਤਕ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਵਰ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਵਿਚ ਜਮਾਤ ਦਾ ਵਿਚਾਰ ਹੀ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਸਪਤਤੀ (*Septuagint*) ਭਾਵ ਪੁਰਾਣੇ ਨੇਮ ਦੇ

ਯੂਨਾਨੀ ਅਨੁਵਾਦ ਵਿਚ, ਇਸਰਾਏਲ ਦੀ 'ਮੰਡਲੀ' ਹੈ, ਜੋ ਕਿ ਇਬਰਾਨੀ ਵਿਚ *qahal* (ਕਹਲ) ਹੈ, ਜਿਸਦਾ ਅਨੁਵਾਦ ਖ਼ਾਸ ਤੌਰ ਤੇ ਧਾਰਮਿਕ ਮਕਸਦਾਂ ਲਈ ਇਸਰਾਏਲ ਦੀ ਮੰਡਲੀ ਦੇ ਯਹੋਵਾਹ ਸਾਹਮਣੇ ਇਕੱਠੇ ਹੋਣ ਸਮੇਂ, ਯੂਨਾਨੀ ਵਿਚ ਇੱਕਲੋਸੀਆ ਸ਼ਬਦ ਦੇ ਨਾਲ ਹੋਇਆ ਹੈ (ਵਿਵਸਥਾਸਾਰ 18:16; 31:30; 1 ਰਾਜਿਆਂ 8:65; ਰਸੂਲਾਂ ਦੇ ਕੰਮ 7:38)।

'ਸਮਾਜ' (ਅੰਗ੍ਰੇਜ਼ੀ ਵਿਚ ਸਿਨਾਗੋਗ) ਸ਼ਬਦ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਮੂਲ ਰੂਪ ਵਿਚ ਕੋਈ ਖ਼ਾਸ ਕੰਮ ਕਰਨ ਲਈ ਇਕੱਠੇ ਹੋਏ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਸਭਾ ਲਈ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਸੀ। ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਇਸ ਸ਼ਬਦ ਨੂੰ ਬੰਦਗੀ ਵਾਸਤੇ ਜਮ੍ਹਾ ਹੋਈ ਮਸੀਹੀ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਸਭਾ ਲਈ ਵਰਤਿਆ ਗਿਆ। ਸਪਸ਼ਟ ਤੌਰ ਤੇ ਆਪਣੀ ਪੁਸਤਕ ਦੇ ਪਾਠਕਾਂ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਯਹੂਦੀ ਮਸੀਹੀਆਂ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿਚ ਰੱਖਣ ਕਾਰਣ ਯਾਕੂਬ ਨੇ ਸੁਨਾਗੋਗ (*synagogue*) ਅਤੇ ਇੱਕਲੋਸੀਆ (*ekklesia*) ਦੋਹਾਂ ਯੂਨਾਨੀ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕੀਤੀ। ਬੰਦਗੀ ਲਈ ਜਮ੍ਹਾ ਹੋਏ ਮਸੀਹੀ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਮੰਡਲੀ ਲਈ ਸੁਨਾਗੋਗ (ਯਾਕੂਬ 2:2) ਅਤੇ ਕਿਸੇ ਖ਼ਾਸ ਜਗ੍ਹਾ ਤੇ ਵਿਸ਼ਵਾਸੀਆਂ ਦੀ ਮੰਡਲੀ ਲਈ ਉਸ ਨੇ ਇੱਕਲੋਸੀਆ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕੀਤੀ (ਯਾਕੂਬ 5:14)।

ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਾਡੇ ਪ੍ਰਭੂ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲੋਕਾਂ ਲਈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਉਹਦੀ ਨਜ਼ਾਤ ਪਾ ਕੇ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਵਰ ਦੇ ਖ਼ਾਸ ਲੋਕ ਹੋਣਾ ਸੀ 'ਕਲੀਸੀਆ' ਸ਼ਬਦ ਚੁਣਿਆ (ਮੱਤੀ 16:18), ਜਿਸ ਦੀ ਸੰਸਾਰਿਕ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨ ਤੇ ਅਰਥ 'ਸਭਾ,' ਪਰ ਪੁਰਾਣੇ ਨੇਮ ਵਿਚ 'ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਵਰ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਸਭਾ' ਸੀ। ਸਾਡੇ ਪ੍ਰਭੂ ਨੇ ਸੰਸਾਰਿਕ ਸ਼ਬਦ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਉਸ ਨੂੰ ਇਕ ਖ਼ਾਸ ਧਾਰਮਿਕ ਅਰਥ ਦੇ ਦਿੱਤਾ। ਇਸ ਸ਼ਬਦ ਦੀ ਚੋਣ ਵਿਚ ਉਸ ਨੇ ਇਸ ਨੂੰ ਸੰਸਾਰਿਕ ਅਤੇ ਧਾਰਮਿਕ ਪਿਛੋਕੜ 'ਚੋਂ ਕੱਢ ਕੇ ਆਪਣਾ ਨਵਾਂ ਅਰਥ ਦਿੱਤਾ। ਇਸ ਸ਼ਬਦ ਦੀ ਯਿਸੂ ਰਾਹੀਂ ਵਰਤੋਂ ਕੀਤੀ, ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਵਰ ਦੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਸ਼ਵ ਵਿਆਪੀ ਲੋਕਾਂ ਲਈ ਹੈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮਸੀਹ ਦੇ ਲਹੂ ਰਾਹੀਂ ਛੁਡਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਭਾਵੇਂ ਉਹ ਕਿਤੇ ਇਕੱਠੇ ਹੋਏ ਹੋਣ ਜਾਂ ਨਾ (ਰਸੂਲਾਂ ਦੇ ਕੰਮ 8:3; ਅਫ਼ਸੀਆਂ 1:22)।

ਇੱਕਲੋਸੀਆ ਸ਼ਬਦ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿਚ ਨਵੇਂ ਨੇਮ ਵਿਚ ਲਿਆਂਦੇ ਗਏ ਇਕ ਹੋਰ ਵਿਚਾਰ 'ਸੱਦੇ ਹੋਏ' ਜਾਂ 'ਵੱਖ ਕੀਤੇ' ਹੋਣ ਦੀ ਧਾਰਣਾ ਹੈ। ਭਾਵੇਂ ਇਹ ਸ਼ਬਦ ਆਮ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਪਰ ਮਸੀਹ ਵੱਲੋਂ ਇਸ ਦਾ ਖ਼ਾਸ ਤੌਰ ਤੇ ਵਰਤਿਆ ਜਾਣਾ ਇਸ ਦਾ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਭਾਗ ਹੈ।

ਪੈਂਟੀਕਾਸਟ ਵਾਲੇ ਦਿਨ ਪਤਰਸ ਨੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਭੀੜ ਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਸੀ, 'ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਕਰਾਰ ਤੁਹਾਡੇ ਅਰ ਤੁਹਾਡੇ ਬਾਲਕਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਹੈ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਭਨਾਂ ਨਾਲ ਜਿਹੜੇ ਦੂਰ ਹਨ ਜਿੰਨਿਆਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭੂ ਸਾਡਾ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਵਰ ਆਪਣੇ ਕੋਲ ਬੁਲਾਵੇ' (ਰਸੂਲਾਂ ਦੇ ਕੰਮ 2:39)। ਪੌਲੁਸ ਨੇ ਥੱਸਲੁਨੀਕੇ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਸੀ ਕਿ 'ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਵਰ ਦੇ ਯੋਗ ਚਾਲ ਚੱਲੇ ਜਿਹੜਾ ਤੁਹਾਨੂੰ ਆਪਣੇ ਰਾਜ ਅਤੇ ਤੇਜ ਵਿਚ ਸੱਦਦਾ ਹੈ' (1 ਥੱਸਲੁਨੀਕੀਆਂ 2:12)। ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਵਰ ਨੇ ਖੁਸ਼ਖ਼ਬਰੀ ਦੇ ਰਾਹੀਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਬੁਲਾਇਆ ਸੀ। ਪੌਲੁਸ ਨੇ ਕਿਹਾ, 'ਜਿਹ ਦੇ ਲਈ ਉਸ ਨੇ ਤੁਹਾਨੂੰ ਸਾਡੀ ਖੁਸ਼ ਖ਼ਬਰੀ ਦੇ ਰਾਹੀਂ ਸੱਦਿਆ ਭਈ ਤੁਹਾਨੂੰ ਸਾਡੇ ਪ੍ਰਭੂ ਯਿਸੂ ਮਸੀਹ ਦੀ ਮਹਿਮਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਵੇ' (2 ਥੱਸਲੁਨੀਕੀਆਂ 2:14)। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਖੁਸ਼ਖ਼ਬਰੀ ਜਾਂ ਇੰਜੀਲ ਦੇ ਰਾਹੀਂ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਵਰ ਦੇ ਨੇੜੇ ਸੱਦੇ ਹੋਏ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ 'ਕਲੀਸੀਆ' ਕਿਹਾ ਗਿਆ (1 ਕੁਰਿੰਥੀਆਂ 1:1-3)।

ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਪਤਰਸ ਨੇ ਕੁਲੁੱਸੇ ਦੀ ਕਲੀਸੀਆ ਨੂੰ ਦੱਸਿਆ, 'ਅਤੇ ਸਾਨੂੰ ਅੰਧਕਾਰ ਦੇ ਵੱਸ ਵਿੱਚੋਂ ਛੁਡਾ ਕੇ ਆਪਣੇ ਪਿਆਰੇ ਪੁੱਤਰ ਦੇ ਰਾਜ ਵਿਚ ਪੁਚਾ ਦਿੱਤਾ। ਉਸ ਦੇ ਵਿਚ ਸਾਨੂੰ ਨਿਸਤਾਰਾ ਅਰਥਾਤ ਪਾਪਾਂ ਦੀ ਮਾਫ਼ੀ ਮਿਲਦੀ ਹੈ' (ਕੁਲੁੱਸੀਆਂ 1:13, 14)। ਪਤਰਸ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ 'ਤੁਸੀਂ ਉਸਦੇ ਗੁਣਾਂ ਦਾ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕਰੋ ਜਿਹ ਨੇ ਤੁਹਾਨੂੰ ਹਨੇਰੇ ਤੋਂ

ਆਪਣੇ ਅਚਰਜ ਚਾਨਣ ਵਿਚ ਸੱਦ ਲਿਆ’ (1 ਪਤਰਸ 2:9)। ਪਤਰਸ ਨੇ ਵੀ ਲਿਖਿਆ ਹੈ, ‘ਸਗੋਂ ਜਿਵੇਂ ਤੁਹਾਡਾ ਸੱਦਣ ਵਾਲਾ ਪਵਿੱਤਰ ਹੈ ਤੁਸੀਂ ਆਪ ਭੀ ਤਿਵੇਂ ਹੀ ਆਪਣੀ ਸਾਰੀ ਚਾਲ ਵਿਚ ਪਵਿੱਤਰ ਬਣੋ’ (1 ਪਤਰਸ 1:15)।

ਯਿਸੂ ਨੇ ਕਿਸੇ ਸਥਾਨ ਜਾਂ ਖਾਸ ਸਮੇਂ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿਚ ਰਖੇ ਬਗੈਰ ‘ਕਲੀਸੀਆ’ ਸ਼ਬਦ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਮਸੀਹੀ ਯੁੱਗ ਵਿਚ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਵਰ ਦੇ ਸਭ ਲੋਕਾਂ ਲਈ ਕੀਤੀ। ਅੱਜ ਭਾਵੇਂਕੋਈ ਵੀ ਮਸੀਹੀ ਉਸ ਮੰਡਲੀ ਦਾ ਮੈਂਬਰ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜਿਹੜੀ ਪੈਂਟੀਕਾਸਟ ਵਾਲੇ ਦਿਨ ਬਣੀ ਸੀ ਪਰ ਹਰ ਯੁੱਗ ਅਤੇ ਹਰ ਜਗ੍ਹਾ ਦਾ ਹਰ ਮਸੀਹੀ ਪ੍ਰਭੂ ਦੀ ਓਸੇ ਕਲੀਸੀਆ ਦਾ ਮੈਂਬਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜੋ ਉਸ ਦਿਨ ਬਣੀ ਸੀ। ਯਿਸੂ ਦੇ ਜੀ ਉੱਠਣ ਬਾਅਦ ਪਹਿਲੇ ਪੈਂਟੀਕਾਸਟ ਵਾਲੇ ਦਿਨ ਹਰ ਯੁੱਗ ਲਈ ਇੱਕੋ ਵਾਰ ਯਰੂਸ਼ਲਮ ਵਿਚ ਕਲੀਸੀਆ ਕਾਇਮ ਹੋ ਗਈ। ਇਸ ਇੱਕੋਵਾਰ ਹੀ ਪੈਦਾ ਹੋਈ ਸੀ ਅਰਥਾਤ ਇਹ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਤੋਂ ਫਿਰਨ ਦੇ ਸਮਿਆਂ ਦੇ ਬਾਅਦ ਜਾਂ ਹਰੇਕ ਸਦੀ ਵਿਚ ਨਵੇਂ ਸਿਰਿਓਂ ਨਹੀਂ ਬਣਦੀ।

ਇਸ ਦੀ ਵਿਹਾਰਕ ਵਰਤੋਂ

ਸਾਨੂੰ ਉਮੀਦ ਹੋਣੀ ਸੀ ਕਿ ਯਿਸੂ ਅਤੇ ਪਵਿੱਤਰ ਆਤਮਾ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤੇ ‘ਕਲੀਸੀਆ’ ਸ਼ਬਦ ਨੂੰ ਨਵੇਂ ਨੇਮ ਵਿਚ ਅਮਲੀ ਤੌਰ ਤੇ ਲਿਆਂਦਾ ਜਾਵੇ, ਅਤੇ ਅਸੀਂ ਵੇਖਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਸੱਚਮੁੱਚ ਇਵੇਂ ਹੀ ਹੋਇਆ।

ਵਿਹਾਰਕ ਤੌਰ ਤੇ ‘ਕਲੀਸੀਆ’ ਸ਼ਬਦ ਨੂੰ ਲੇਖਕਾਂ ਨੇ ਚਾਰ ਅਰਥਾਂ ਵਿਚ ਵਰਤਿਆ ਹੈ। ਪਹਿਲਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਇਸ ਨੂੰ ਖਾਸ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਵਰ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਮੰਡਲੀ ਲਈ ਵਰਤਿਆ। ਪੌਲੁਸ ਨੇ ਕੁਰਿੰਥੁਸ ਵਿਚ ‘ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਵਰ ਦੀ ਕਲੀਸੀਆ’ ਨੂੰ ਲਿਖਿਆ ਜਿਹੜੀ ਮਸੀਹ ਯਿਸੂ ਵਿਚ ਪਵਿੱਤਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ (1 ਕੁਰਿੰਥੀਆਂ 1:2)। ਫਿਲਿੱਪੇ ਦੀ ਕਲੀਸੀਆ ਦੇ ਨਾਂਅ ਲਿਖਦਿਆਂ, ‘ਫਿਲਿੱਪੇ ਵਿਚ ਦੇ ਜਿੰਨੇ ਮਸੀਹ ਯਿਸੂ ਵਿਚ ਸੰਤ ਹਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਭਨਾਂ ਨੂੰ’ ਸੰਬੋਧਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ (ਫਿਲਿੱਪੀਆਂ 1:1)। ਥੱਸਲੁਨੀਕੇ ਦੇ ਸੰਤਾਂ ਨੂੰ ‘ਥੱਸਲੁਨੀਕੀਆਂ ਦੀ ਕਲੀਸੀਆ ਨੂੰ ਜੋ ਪਿਤਾ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਵਰ ਅਤੇ ਪ੍ਰਭੂ ਯਿਸੂ ਮਸੀਹ ਵਿਚ ਹੈ’ ਕਹਿ ਕੇ ਸੰਬੋਧਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ (1 ਥੱਸਲੁਨੀਕੀਆਂ 1:1)। ਕਿਸੇ ਖਾਸ ਥਾਂ ਤੇ ਰਹਿਣ ਵਾਲੇ ਸਭ ਮਸੀਹੀ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਉੱਥੋਂ ਦੀ ‘ਕਲੀਸੀਆ’ ਕਿਹਾ ਗਿਆ। ਮਸੀਹੀ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਸਥਾਨਕ ਮੰਡਲੀ ਵਿਸ਼ਵ ਵਿਆਪੀ ਕਲੀਸੀਆ ਦੀ ਨੁਮਾਇੰਦਗੀ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਮਸੀਹ ਦੀ ਕਲੀਸੀਆ ਦਾ ਮੈਂਬਰ ਬਣਨ ਵਾਲਾ ਵਿਅਕਤੀ ਉਸ ਥਾਂ ਰਹਿਣ ਵਾਲੇ ਮਸੀਹੀ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਜਮਾਤ ਦਾ ਮੈਂਬਰ ਜਾਂ ਦੇਹ ਦਾ ਅੰਗ ਬਣ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਦੂਸਰਾ, ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਵਰ ਦੀ ਪ੍ਰੇਰਣਾ ਨਾਲ ਲੇਖਕਾਂ ਨੇ ਕਿਸੇ ਇਲਾਕੇ ਦੀਆਂ ਸਥਾਨਕ ਮੰਡਲੀਆਂ ਲਈ ‘ਕਲੀਸੀਆ’ ਸ਼ਬਦ ਵਰਤਿਆ। ਲੂਕਾ ਨੇ ਲਿਖਿਆ ਹੈ, ‘ਸੇ ਸਾਰੇ ਯਹੂਦੀਆ ਅਤੇ ਗਲੀਲ ਅਤੇ ਸਾਮਰੀਆ ਵਿਚ ਕਲੀਸੀਆ ਨੇ ਸੁੱਖ ਪਾਇਆ ਅਤੇ ਬਣਦੀ ਗਈ ਅਤੇ ਪ੍ਰਭੂ ਦੇ ਭੋ ਅਤੇ ਪਵਿੱਤਰ ਆਤਮਾ ਦੀ ਤਸੱਲੀ ਵਿਚ ਚੱਲਦਿਆਂ ਹੋਇਆਂ ਵਧਦੀ ਜਾਂਦੀ ਸੀ’ (ਰਸੂਲਾਂ ਦੇ ਕੰਮ 9:31)। ਕਈ ਵਾਰ ਕਿਸੇ ਇਲਾਕੇ ਵਿਚ ਕਲੀਸੀਆ ਨੂੰ ਬਹੁਵਚਨ, ਜਿਵੇਂ ‘ਕਲੀਸੀਆਵਾਂ’ ਕਿਹਾ ਗਿਆ। ਪੌਲੁਸ ਨੇ ਗਲਾਤੀਆਂ ਦੇ ਨਾਂਅ ਖਤ ਲਿਖਦੇ ਹੋਏ ‘ਗਲਾਤੀਆਂ ਦੀਆਂ ਕਲੀਸੀਆਵਾਂ ਨੂੰ’ ਲਿਖਿਆ (ਗਲਾਤੀਆਂ 1:2)। ਯੂਰੋਪ ਦੀ ਕਲੀਸੀਆ ਜਾਂ ਯੂਰੋਪ ਦੀਆਂ ਕਲੀਸੀਆਵਾਂ ਕਹਿਣ ਲਈ ‘ਕਲੀਸੀਆ’ ਕਹਿਣ ਵਿਚ ਕੋਈ ਬੁਰਾਈ ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਤੀਸਰਾ, ਨਵੇਂ ਨੇਮ ਦੇ ਲੇਖਕਾਂ ਨੇ ਇਹ ਦਰਸਾਉਣ ਲਈ ਕਿ ਕਲੀਸੀਆ ਕਿਵੇਂ ਬਣੀ, ‘ਕਲੀਸੀਆ’ ਸ਼ਬਦ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕੀਤੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਇਸ ਨੂੰ ਕਲੀਸੀਆਵਾਂ ਵਿਚ ਲੋਕਾਂ ਦੇ

ਵਰਗਾਂ ਲਈ ਵਰਤਿਆ। ਰੋਮੀਆਂ 16 ਦੇ ਆਪਣੇ ਸਲਾਮ ਵਿਚ ਪੌਲੁਸ ਨੇ ‘‘ਪਰਾਈਆਂ ਕੌਮਾਂ ਦੀਆਂ ਕਲੀਸੀਆਵਾਂ’’ ਕਿਹਾ: ‘‘ਪ੍ਰਿਸਕਾ ਅਤੇ ਅਕੂਲਾ ਨੂੰ ਸੁਖ ਸਾਂਦ (ਸਲਾਮ) ਆਖਣਾ ਜਿਹੜੇ ਮਸੀਹ ਯਿਸੂ ਵਿਚ ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਦੇ ਕੰਮ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਹਨ। ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਮੇਰੀ ਜਾਨ ਦੇ ਬਦਲੇ ਆਪਣੀ ਹੀ ਪੌਣ ਡਾਹ ਦਿੱਤੀ ਅਤੇ ਨਿਰਾ ਮੈਂ ਹੀ ਤਾਂ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਪਰਾਈਆਂ ਕੌਮਾਂ ਦੀਆਂ ਸਾਰੀਆਂ ਕਲੀਸੀਆਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਪੰਨਵਾਦ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਉਸ ਕਲੀਸੀਆ ਨੂੰ ਜਿਹੜੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਘਰ ਵਿਚ ਹੈ ਸੁਖ ਸਾਂਦ (ਸਲਾਮ) ਆਖਣਾ ...’’ (ਰੋਮੀਆਂ 16:3-5)।

ਚੌਥਾ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਲੇਖਕਾਂ ਨੇ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਵਰ ਦੀ ਪ੍ਰੇਰਣਾ ਨਾਲ ‘‘ਕਲੀਸੀਆ’’ ਸ਼ਬਦ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਬੰਦਗੀ ਲਈ ਇਕੱਠੀ ਹੋਈ ਮੰਡਲੀ ਲਈ ਕੀਤੀ। ਕਲੀਸੀਆ ਦਾ ਵਜੂਦ ਉਦੋਂ ਹੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜਦ ਇਹ ਬੰਦਗੀ ਲਈ ਇਕੱਠੀ ਨਹੀਂ ਹੋਣੀ ਹੁੰਦੀ, ਪਰ ‘‘ਕਲੀਸੀਆ’’ ਸ਼ਬਦ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਿਸੇ ਖਾਸ ਥਾਂ ਦੀ ਕਲੀਸੀਆ ਦੀ ਸਭਾ ਲਈ ਖਾਸ ਤੌਰ ਤੇ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਪੌਲੁਸ ਨੇ ਇਕੱਠੇ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਕੁਰਿੰਥੀਆਂ ਨੂੰ ਕਲੀਸੀਆ ਕਿਹਾ (1 ਕੁਰਿੰਥੀਆਂ 11:18)। ਉਸ ਨੇ ਕਲੀਸੀਆਵਾਂ ਵਿਚ ਔਰਤਾਂ ਨੂੰ ਚੁੱਪ ਰਹਿਣ ਲਈ ਕਿਹਾ: ‘‘ਮੰਡਲੀਆਂ ਵਿਚ ਤੀਵੀਆਂ ਚੁੱਪ ਹੋ ਰਹਿਣ ਕਿਉਂਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਬੋਲਣ ਦੀ ਆਗਿਆ ਨਹੀਂ ਹੈ ਸਗੋਂ ਉਹ ਅਧੀਨ ਹੋ ਰਹਿਣ ਜਿਵੇਂ ਸ਼੍ਰੀ ਵੀ ਕਹਿੰਦੀ ਹੈ’’ (1 ਕੁਰਿੰਥੀਆਂ 14:34)। ਸਾਫ਼ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਇਸ ਆਇਤ ਵਿਚ ਕਲੀਸੀਆ ਦੀ ਬੰਦਗੀ ਵੇਲੇ ਦੀ ਗੱਲ ਹੀ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਕਲੀਸੀਆ ਨੂੰ ਕੋਈ ਕਿਵੇਂ ਵੀ ਸੱਦੇ, ਉਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਹੀ ਗੱਲ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮਸੀਹ ਦੀ ਖੁਸ਼ਬਖ਼ਰੀ ਮੰਨਣ ਰਾਹੀਂ ਮਸੀਹ ਦੀ ਦੇਹ ਵਿਚ ਲਿਆਂਦਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਕ ਮਸੀਹੀ ਨੂੰ ਸੰਸਾਰ ਅਤੇ ਹਨੇਰੇ ਵਿੱਚੋਂ ਸੱਦਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਵਰ ਦੀ ਕਿਰਪਾ ਨਾਲ ਉਸ ਨੂੰ ਉਸ ਦੇਹ ਵਿਚ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਮਸੀਹ ਨੇ ਅਤੇ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਵਰ ਦੀ ਪ੍ਰੇਰਣਾ ਪਾਏ ਨਵੇਂ ਨੇਮ ਦੇ ਲੇਖਕਾਂ ਨੇ ‘‘ਕਲੀਸੀਆ’’ ਕਿਹਾ।

ਸਾਰ

ਯਕੀਨਨ ਹੀ ਇਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦਾ ਸੰਖੇਪ ਅਧਿਐਨ ਹੈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਚੋਣ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਵਰ ਨੇ ਆਪਣੇ ਲੋਕਾਂ ਲਈ ਆਪਣੇ ਰਾਜ ਅਰਥਾਤ ਕਲੀਸੀਆ ਵਿਚ ਆਉਣ ਦੀ ਚੁਣੌਤੀ ਲਈ ਕੀਤੀ। ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਵਰ ਨੇ ਆਮ ਵਰਤੋਂ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਨੂੰ ਹੀ ਵਧੀਕ ਅਰਥ ਦੇ ਕੇ ਆਪਣੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲੋਕਾਂ ਤੇ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਉਸ ਦੀ ਕਿਰਪਾ ਦੀ ਖੁਸ਼ਬਖ਼ਰੀ ਦੇ ਰਾਹੀਂ ਮੁਕਤੀ ਵਿਚ ਬੁਲਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਇੰਜ ਇਹ ਸ਼ਬਦ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਭਨਾਂ ਲਈ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਵਰ ਦੀ ਹਕੂਮਤ ਨੂੰ ਮੰਨ ਲਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਮਸੀਹ ਦੇ ਲਹੂ ਰਾਹੀਂ ਛੁਡਾਏ ਗਏ ਹਨ। ਪੁਰਖਿਆਂ ਅਤੇ ਮੂਸਾ ਦੇ ਯੁੱਗਾਂ ਦੇ ਲੰਮੇ ਕਾਲਾਂ ਦੌਰਾਨ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਵਰ ਨੇ ਆਪਣੇ ਖਾਸ ਲੋਕਾਂ ਲਈ ਯੋਜਨਾ ਬਣਾਈ ਸੀ। ਉਹਨੇ ਉਹ ਸਭ ਕੁਝ ਪੂਰਾ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਜਿਸ ਦੀ ਪ੍ਰੇਰਣਾ ਉਸ ਨੇ ਆਪਣੇ ਨਬੀਆਂ ਨੂੰ ਦਿੱਤੀ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਇਸ ਦੀ ਨਬੂਵਤ ਕਰਨ। ਅੱਜ ਉਸ ਦੇ ਰਾਜ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣਾ ਅਤੇ ਉਸ ਦੀ ਕਲੀਸੀਆ ਵਿਚ ਮਿਲਾਏ ਜਾਣਾ ਤੁਹਾਡੀ ਮਰਜ਼ੀ ਉੱਤੇ ਹੈ।

ਅਧਿਐਨ ਲਈ ਪ੍ਰਸ਼ਨ

(ਇਸ ਦੇ ਉੱਤਰ ਅੰਤਿਕਾ 1 ਵਿਚ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਹਨ)

1. ਰਾਜੇ ਅਤੇ ਰਾਜ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿਚ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ ਇਸਰਾਏਲ ਨਾਲ ਪ੍ਰਮੋਸ਼ਵਰ ਦੇ ਸਬੰਧ ਦੀ ਚਰਚਾ ਕਰੋ।
2. ਪ੍ਰਮੋਸ਼ਵਰ ਦੇ ਰਾਜ ਭਾਵ ਇਸਰਾਏਲ ਉੱਤੇ ਰਾਜੇ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ, ਇਸਰਾਏਲ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਰਾਜੇ ਸ਼ਾਊਲ ਦੀਆਂ ਕੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀਆਂ ਸਨ?
3. ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਰਾਜ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿਚ ਦਾਨੀਏਲ ਦੀ ਭਵਿੱਖਬਾਣੀ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਹੜੀਆਂ ਸਿੱਖਿਆਵਾਂ ਲਈਆਂ ਜਾ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ? (ਵੇਖੋ ਦਾਨੀਏਲ 2:44।)
4. ਨਵੇਂ ਨੇਮ ਵਿਚ "ਰਾਜ" ਸ਼ਬਦ ਦੀ ਘਟਦੀ ਵਰਤੋਂ ਤੇ ਗੌਰ ਕਰੋ। ਇਹਦਾ ਕੀ ਮਤਲਬ ਹੈ?
5. ਸਮਝਾਓ ਕਿ ਅੱਜ ਕੋਈ ਪ੍ਰਮੋਸ਼ਵਰ ਦੇ ਰਾਜ ਵਿਚ ਹੋ ਕੇ ਵੀ ਅਨੰਤ ਰਾਜ ਦੀ ਉਡੀਕ ਕਰ ਵੇਖ ਸਕਦਾ ਹੈ (ਵੇਖੋ 2 ਤਿਮੋਥਿਉਸ 4:18)।
6. ਨਵੇਂ ਨੇਮ ਵਿਚ "ਕਲੀਸੀਆ" ਸ਼ਬਦ ਕਿੰਨੀ ਵਾਰ ਆਇਆ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਤੋਂ ਇਸ ਸ਼ਬਦ ਦੀ ਅਹਿਮੀਅਤ ਦਾ ਕੀ ਪਤਾ ਲਗਦਾ ਹੈ?
7. ਨਵੇਂ ਨੇਮ ਵਿਚ ਵਿਖਾਏ ਗਏ "ਕਲੀਸੀਆ" ਸ਼ਬਦ ਦੀ ਆਮ ਸੰਸਾਰਿਕ ਵਰਤੋਂ ਦੱਸੋ। ਇਕ ਆਇਤ ਦੱਸੋ ਜਿੱਥੇ ਇਸ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਇਸ ਢੰਗ ਨਾਲ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੋਵੇ।
8. ਭਲਾ "ਕਲੀਸੀਆ" ਸ਼ਬਦ ਸੰਸਾਰਿਕ ਅਰਥ ਵਿਚ ਹਮੇਸ਼ਾ ਧਾਰਮਿਕ ਸਭਾ ਲਈ ਹੁੰਦਾ ਹੈ? ਕੀ ਇਹ ਸੱਦੇ ਹੋਏ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਸਭਾ ਦਾ ਅਰਥ ਦਿੰਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਖ਼ਾਸ ਮਕਸਦ ਲਈ ਇਕੱਠੇ ਹੋਣ ਲਈ ਸੱਦਿਆ ਗਿਆ ਹੋਵੇ?

ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੇ ਅਰਥ

ਮਸੀਹ ਦੀ ਪਤਨੀ-ਕਲੀਸੀਆ। ਕਲੀਸੀਆ ਨਾਲ ਮਸੀਹ ਦੇ ਸਬੰਧ ਦੀ ਤੁਲਨਾ ਆਦਮੀ ਦੇ ਆਪਣੀ ਪਤਨੀ ਨਾਲ ਸਬੰਧ ਨਾਲ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ (ਵੇਖੋ ਅਫ਼ਸੀਆਂ 5:22-29)।

ਦ੍ਰਿਸ਼ਟਾਂਤ-ਰੂਹਾਨੀ ਸੱਚਾਈਆਂ ਨੂੰ ਸਮਝਾਉਣ ਲਈ ਯਿਸੂ ਆਮ ਤੌਰ ਤੇ ਰੋਜ਼-ਮੱਰਾ ਦੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੀਆਂ ਕਹਾਣੀਆਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਦਾ ਸੀ (ਮੱਤੀ 13:34)।

ਪੁਰਖਿਆਂ ਦਾ ਯੁੱਗ-ਬਾਈਬਲ ਇਤਿਹਾਸ ਦੇ ਤਿੰਨ ਵਿਲੱਖਣ ਯੁੱਗਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਪਹਿਲਾ ਪੁਰਖਿਆਂ ਦਾ ਯੁੱਗ ਸੀ ਜਦ ਪ੍ਰਮੋਸ਼ਵਰ ਪਰਿਵਾਰ ਦੇ ਬਜ਼ੁਰਗਾਂ ਨਾਲ ਸਿੱਧੇ ਗੱਲ ਕਰਦਾ ਸੀ। ਦੂਜਾ ਮੂਸਾ ਦਾ ਯੁੱਗ ਸੀ, ਜਦ ਇਸਰਾਏਲ ਦੇ ਲੋਕ ਮੂਸਾ ਦੀ ਵਿਵਸਥਾ ਜਾਂ ਸ਼ਰ੍ਹਾ (ਜਿਸ ਵਿਚ ਦਸ ਹੁਕਮ ਵੀ ਸਨ) ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਚੱਲਦੇ ਸਨ। ਇਹ ਯੁੱਗ ਸਲੀਬ ਤੇ ਯਿਸੂ ਦੀ ਮੌਤ ਤਕ ਰਿਹਾ। ਤੀਜਾ ਯੁੱਗ, ਮਸੀਹੀ ਯੁੱਗ ਹੈ। ਇਸ ਯੁੱਗ ਵਿਚ ਬਚਾਏ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਸਭ ਲੋਕ ਕਲੀਸੀਆ ਵਿਚ ਮਿਲਾਏ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਅਤੇ ਸਿੱਖਿਆ (ਡਾਕਟ੍ਰਿਨ) ਅਤੇ ਬੰਦਗੀ ਲਈ ਸਿਰਫ਼ ਨਵਾਂ ਨੇਮ ਹੀ ਰੱਬੀ ਮਾਪਦੰਡ ਹੈ। ਇਹ ਯੁੱਗ ਯਿਸੂ ਦੀ ਦੂਜੀ ਆਮਦ ਤਕ ਰਹੇਗਾ।

ਭਵਿੱਖਬਾਣੀ ਜਾਂ ਨਬੂਵਤ-ਨਬੀ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਮੋਸ਼ਵਰ ਦੀ ਇੱਛਾ ਦੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਜਾਂ ਮੁਕਾਸ਼ਫ਼ੇ ਦੇ ਤੌਰ ਤੇ ਵੇਖਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ; ਕਈ ਵਾਰ ਇਲਹਾਮ ਨਾਲ ਭਵਿੱਖ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਦੀ ਨਬੂਵਤ।

ਸਮੁਦੇਲ-ਪੁਰਾਣੇ ਨੇਮ ਦਾ ਇਕ ਮਹਾਨ ਨਬੀ, ਯਾਜ਼ਕ ਅਤੇ ਨਿਆਈਂ।

ਅਦੁੱਤੀ ਸਰਵ ਸ਼ਕਤੀਮਾਨ-ਰਾਜਾ ਜਾਂ ਕੋਈ ਹੋਰ ਹਾਕਮ, ਜਿਸ ਕੋਲ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਸ਼ਕਤੀ ਹੋਵੇ। 1 ਤਿਮੋਥਿਉਸ 6:14, 15 ਵਿਚ ਪ੍ਰਮੋਸ਼ਵਰ ਨੂੰ "ਧੰਨ ਅਤੇ ਅਦੁੱਤੀ ਸਰਵ ਸ਼ਕਤੀਮਾਨ, ਰਾਜਿਆਂ ਦਾ ਰਾਜਾ ਅਤੇ ਪ੍ਰਭੂ" ਦਾ ਪ੍ਰਭੂ" ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ।

ਨਵੇਂ ਨੇਮ ਦੀ ਕਲੀਸੀਆ		
ਮੋਢੀ: ਮਸੀਹ ਮੱਤੀ 16:18	ਕਿੱਚੇ: ਯਹੂਸ਼ਲਮ ਯਸਾਯਾਹ 2:3; ਰਸੂਲਾਂ ਦੇ ਕੰਮ 2:5, 47	ਕਵੇਂ: 33 ਈਸਵੀ ਰਸੂਲਾਂ ਦੇ ਕੰਮ 2
ਸੰਗਠਨ ਫਿਲਿੱਪੀਆਂ 1:1	ਐਲਫ਼ਰ: ਤੀਤੁਸ 1:5; 1 ਪਤਰਸ 5:1-3; ਰਸੂਲਾਂ ਦੇ ਕੰਮ 20:28; 1 ਤਿਮੋਥਿਉਸ 3:1-7; ਡੀਕਨ: ਰਸੂਲਾਂ ਦੇ ਕੰਮ 6:1-6; 1 ਤਿਮੋਥਿਉਸ 3:8-13; ਮੈਬਰ: ਰਸੂਲਾਂ ਦੇ ਕੰਮ 2:41-47; ਕੁਲੁੱਸੀਆਂ 1:13; 1 ਕੁਰਿੰਥੀਆਂ 1:2	ਸਿਰ: ਮਸੀਹ ਅਫ਼ਸੀਆਂ 1:22
ਕਲੀਸੀਆ ਲਈ ਨਾਂਅ ਅਫ਼ਸੀਆਂ 3:15	ਕਲੀਸੀਆ: ਕੁਲੁੱਸੀਆਂ 1:18, 24; ਮਸੀਹ ਦੀ ਦੇਹ: ਅਫ਼ਸੀਆਂ 1:22, 23; ਰਾਜ: ਰਸੂਲਾਂ ਦੇ ਕੰਮ 8:12; ਮਸੀਹ ਦੀਆਂ ਕਲੀਸੀਆਵਾਂ: ਰੋਮੀਆਂ 16:16; ਪ੍ਰਮੋਸ਼ਵਰ ਦੀ ਕਲੀਸੀਆ: 1 ਕੁਰਿੰਥੀਆਂ 1:2; ਰਸੂਲਾਂ ਦੇ ਕੰਮ 20:28; ਪ੍ਰਮੋਸ਼ਵਰ ਦਾ ਘਰਾਣਾ: ਅਫ਼ਸੀਆਂ 2:19; 1 ਤਿਮੋਥਿਉਸ 3:15; ਪ੍ਰਭੂ ਦੇ ਚੇਲੇ: ਰਸੂਲਾਂ ਦੇ ਕੰਮ 9:1; ਪ੍ਰਮੋਸ਼ਵਰ ਦੀ ਹੈਕਲ: 1 ਕੁਰਿੰਥੀਆਂ 3:16; ਪਲੌਨਿਆਂ ਦੀ ਕਲੀਸੀਆ: ਇਬਰਾਨੀਆਂ 12:23	
ਮਸੀਹੀ ਲੋਕਾਂ ਲਈ ਨਾਂਅ ਅਫ਼ਸੀਆਂ 3:15	ਚੇਲੇ: ਰਸੂਲਾਂ ਦੇ ਕੰਮ 11:26; ਸੰਭ: 1 ਕੁਰਿੰਥੀਆਂ 1:2; ਫਿਲਿੱਪੀਆਂ 1:1; ਪ੍ਰਮੋਸ਼ਵਰ ਦੇ ਪੁੱਤਰ: ਗਲਾਤੀਆਂ 3:26; 1 ਯੂਹੰਨਾ 2:1; ਭਾਈ: ਲੂਕਾ 8:21; ਗਲਾਤੀਆਂ 6:1; ਮਸੀਹੀ: ਰਸੂਲਾਂ ਦੇ ਕੰਮ 11:26; 26:28; 1 ਪਤਰਸ 4:16	
ਅਕੀਦਾ	ਯਿਸੂ ਮਸੀਹ: ਮੱਤੀ 16:16-18; ਰਸੂਲਾਂ ਦੇ ਕੰਮ 8:37	
ਈਮਾਨ ਅਤੇ ਵਿਹਾਰ ਦਾ ਮਾਪਕ: ਪ੍ਰਮੋਸ਼ਵਰ ਦਾ ਵਚਨ	ਸਾਰਾ ਇਖ਼ਤਿਆਰ: ਮੱਤੀ 28:18-20; ਰੋਮੀਆਂ 1:16; ਇਬਰਾਨੀਆਂ 4:12; ਕਲੀਸੀਆ ਦਾ ਇੱਤਜ਼ਾਮ: 2 ਤਿਮੋਥਿਉਸ 3:16, 17; 2 ਪਤਰਸ 1:3; ਰਾਜ ਦਾ ਬੀਜ: ਮੱਤੀ 13:3; ਲੂਕਾ 8:11; ਆਤਮਾ ਦੀ ਤਲਵਾਰ: ਅਫ਼ਸੀਆਂ 6:17	
ਬੰਦਗੀ	ਗਾਉਣਾ: ਕੁਲੁੱਸੀਆਂ 3:16; ਪ੍ਰਾਰਥਨਾ: 1 ਥੰਸਲਨੀਕੀਆਂ 5:17; ਸਿੱਖਿਆ: ਰਸੂਲਾਂ ਦੇ ਕੰਮ 20:7; ਪ੍ਰਭੂ ਭੋਜ: ਰਸੂਲਾਂ ਦੇ ਕੰਮ 20:7; 1 ਕੁਰਿੰਥੀਆਂ 11:23; ਚੰਦਾ: 1 ਕੁਰਿੰਥੀਆਂ 16:1, 2	
ਮਿਸ਼ਨ	ਰੂਹਾਂ ਬਚਾਉਣਾ: ਮੱਤੀ 28:18-20; ਯੂਹੰਨਾ 6:45; ਅਫ਼ਸੀਆਂ 3:10; 1 ਤਿਮੋਥਿਉਸ 4:16	
ਚਿਤਾਵਲੀ	ਮਸੀਹ ਵਿਚ ਬਣੇ ਰਹੋ: ਗਲਾਤੀਆਂ 1:6-8; ਮੱਤੀ 15:9, 13; 2 ਕੁਰਿੰਥੀਆਂ 11:3; ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਦੀ ਪੋਥੀ 22:18, 19; 2 ਯੂਹੰਨਾ 9	